

Metódy a formy práce

Príloha školského vzdelávacieho programu

Základná škola s materskou školou vo Voderadoch
2023/2024

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Vo vyučovacom procese vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je nutné na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využiť predovšetkým **motivačné metódy**, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia) motivačný rozhovor, motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), motivačná demonštrácia. Pri vytváraní nových poznatkov a zručností je potrebné využívať **expozičné metódy**, predovšetkým

- rozprávanie,
- vysvetľovanie,
- rozhovor,
- beseda.

Významné miesto majú **problémové úlohy**, ku ktorým patrí **heuristická metóda** (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a **projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma).

Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako je problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusia. Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny. Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov a praktických pracovných úloh.

Projekt má 4 základné kroky:

1. Zámer – samotný podnet a spracovanie
2. Plánovanie – vytýčenie základných tém a okruhov, určenie činností, rozdelenie úloh skupinám, alebo jednotlivcom, časový plán
3. Uskutočnenie – vlastné riešenie projektovej úlohy, návrh alternatív, výber najvhodnejšej alternatívy. Ide o samostatnú tvorivú činnosť žiakov, učiteľ vystupuje len ako pomocník, oponent.
4. Hodnotenie – orientuje sa hlavne na detské hodnotenie priebehu celého projektu, prezentáciu jej výsledkov, hodnotenie práce zo strany učiteľa

Na realizáciu cieľov vyučovania vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je dôležité klásť dôraz na **praktické aktivity – práca s knihou, textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v texte, vyhľadávanie triedenie, využívanie podstatných informácií, samostatné učenie prostredníctvom IKT.

Z **aktivizujúcich metód** je vhodná

- **diskusia** (vzájomná výmena názorov, argumentovanie,

- **inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie),
- **didaktické hry**
- **kooperatívne vyučovanie** - forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania:

- metódy opakovania a precvičovania - ústne, písomne, opakovanie s využitím učebnice, domáce úlohy

Z organizačných foriem sa uplatňuje **vyučovacia hodina** základného, fixačného, motivačného, expozičného, aplikačného alebo diagnostického typu. Exkurziu volí učiteľ na základe dostupnosti, podmienok školy alebo možností regiónu.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem som prihliadala na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov.

Z *organizačných foriem* uplatňujeme:

1. *Vyučovaciu hodinu* (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu).

2. *Praktické aktivity*

3. *Exkurzia* podľa podmienok školy

Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využijeme:

1. **Motivačné metódy**, ako je **motivačné rozprávanie** (citové približovanie obsahu učenia), **motivačný rozhovor** (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), **motivačný problém** (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), **motivačnú demonštráciu** (vzbudenie záujmu pomocou, ukážky).
2. **Expozičné metódy** pri vytváraní nových poznatkov a zručností, ako je **rozprávanie** (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), **vysvetľovanie** (logické systematické sprostredkovanie učiva), **rozhovor** (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), **beseda** (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom), **demonštračná metóda** (demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín), **pozorovanie** (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), **manipulácia s predmetmi** (praktické činnosti, experimentovanie, pokusy, didaktická hra), **inštruktáž** (vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k chápaniu slovnému a písomnému návodu).
3. **Aktivizujúce metódy - diskusia** (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), **situačná metóda** (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), **inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), **didaktické hry** (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), **kooperatívne vyučovanie** (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).
4. **Problémové metódy**, učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení
5. **Projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Vo vyučovacom procese vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť je nutné na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využiť predovšetkým **motivačné metódy**, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia) motivačný rozhovor, motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), motivačná demonštrácia. Pri vytváraní nových poznatkov a zručností je potrebné využívať **expozičné metódy**, predovšetkým

- rozprávanie,
- vysvetľovanie,
- rozhovor,
- beseda.

Významné miesto majú **problémové úlohy**, ku ktorým patrí **heuristická metóda** (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a **projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma).

Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako je problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusia. Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny. Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov a praktických pracovných úloh.

Projekt má 4 základné kroky:

1. Zámer – samotný podnet a spracovanie.
2. Plánovanie – vytýčenie základných tém a okruhov, určenie činností, rozdelenie úloh skupinám, alebo jednotlivcom, časový plán.
3. Uskutočnenie – vlastné riešenie projektovej úlohy, návrh alternatív, výber najvhodnejšej alternatívy. Ide o samostatnú tvorivú činnosť žiakov, učiteľ vystupuje len ako pomocník, oponent.
4. Hodnotenie – orientuje sa hlavne na detské hodnotenie priebehu celého projektu, prezentáciu jej výsledkov, hodnotenie práce zo strany učiteľa.

Na realizáciu cieľov vyučovania vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť je dôležité klásť dôraz na **praktické aktivity – práca s knihou, textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v texte, vyhľadávanie triedenie, využívanie podstatných informácií, samostatné učenie prostredníctvom IKT.

Z **aktivizujúcich metód** je vhodná:

- **diskusia** (vzájomná výmena názorov, argumentovanie,

- **inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie),
- **didaktické hry,**
- **kooperatívne vyučovanie** - forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania:

- metódy opakovania a precvičovania - ústne, písomne, opakovanie s využitím učebnice, domáce úlohy.

Z organizačných foriem sa uplatňuje **vyučovacia hodina** základného, fixačného, motivačného, expozičného, aplikačného alebo diagnostického typu. Exkurziu volí učiteľ na základe dostupnosti, podmienok školy alebo možností regiónu.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Človek a hodnoty

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť *motivačné metódy*, ako je *motivačné rozprávanie* (približovanie obsahu učenia), *motivačný rozhovor* (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), *motivačný problém* (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), *motivačnú demonštráciu* (vzbudenie záujmu pomocou umeleckého diela).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa *rozprávanie* (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva), *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov), *pozorovanie* (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), *manipulácia s predmetmi* (práca so symbolom, didaktická hra).

Významné miesto majú *problémové metódy*, ku ktorým patrí *heuristická metóda* (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozборе problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité *aktivizujúce metódy*, z nich je vhodná *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), *filozofická diskusia* je efektívnym prostriedkom, ako vytvárať rovnováhu medzi vyučovaním zameraným na prežívanie a vyučovaním zameraným na rozumové zdôvodňovanie viery, *situačná metóda* (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), *inscenačná metóda* (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), *didaktické hry* (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), *kooperatívne vyučovanie* (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny), *dramatizácia* (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.) *simulácia* (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami), *kompozícia* (vypracovanie osnovy referátu, písomné rozvíjanie témy, príbehu a pod.), "A propos": konverzácia alebo iná spoločensky orientovaná interakcia, podľa rozprávania učiteľa, žiakov, návštevníka o najdôležitejších a najaktuálnejších témach zo života. Typické autentické rozhovory.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím hry AZ kvíz, domáce úlohy).

Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je podelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Hlavnou úlohou na hodinách náboženskej výchovy je naučiť žiakov orientovať sa v Biblii a pracovať s biblickou mapou. Počas hodín budú využívané všetky metódy a formy práce, ktoré vzbudia záujem žiakov o predmet (práca s textom, situačná hra, dramatizácia textu), práca s internetom, premietanie filmov a samostatná, tvorivá práca žiakov.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Vo vyučovacom procese vo vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami je nutné na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť využiť predovšetkým **motivačné metódy**, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia) motivačný rozhovor, motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), motivačná demonštrácia. Pri vytváraní nových poznatkov a zručností je potrebné využívať **expozičné metódy**, predovšetkým

- rozprávanie,
- vysvetľovanie,
- rozhovor,
- beseda.

Významné miesto majú **problémové úlohy**, ku ktorým patrí **heuristická metóda** (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a **projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma).

Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako je problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusia. Samotná realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny. Zdrojom nadobúdania a rozvíjania vedomostí žiakov pri projektovej metóde vyučovania je riešenie projektov a praktických pracovných úloh.

Projekt má 4 základné kroky:

1. Zámer – samotný podnet a spracovanie.
2. Plánovanie – vytýčenie základných tém a okruhov, určenie činností, rozdelenie úloh skupinám, alebo jednotlivcom, časový plán.
3. Uskutočnenie – vlastné riešenie projektovej úlohy, návrh alternatív, výber najvhodnejšej alternatívy. Ide o samostatnú tvorivú činnosť žiakov, učiteľ vystupuje len ako pomocník, oponent.
4. Hodnotenie – orientuje sa hlavne na detské hodnotenie priebehu celého projektu, prezentáciu jej výsledkov, hodnotenie práce zo strany učiteľa.

Na realizáciu cieľov vyučovania vo vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami je dôležité klásť dôraz na **praktické aktivity** – **práca s knihou, textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v texte, vyhľadávanie triedenie, využívanie podstatných informácií, samostatné učenie prostredníctvom IKT).

Z **aktivizujúcich metód** je vhodná:

- **diskusia** (vzájomná výmena názorov, argumentovanie,

- **inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie),
- **didaktické hry**
- **kooperatívne vyučovanie** - forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania:

- metódy opakovania a precvičovania - ústne, písomne, opakovanie s využitím učebnice, domáce úlohy.

Z organizačných foriem sa uplatňuje **vyučovacia hodina** základného, fixačného, motivačného, expozičného, aplikačného alebo diagnostického typu.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra

Formy a metódy vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem budeme prihliadať na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód bude závisieť od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálno –technického vybavenia školy.

Na vzbudenia záujmu žiakov budeme využívať:

- *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva)
- *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie)
- *beseda* (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom)
- *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín)
- *pozorovanie* (cielené systematické vnímanie objektov a procesov)
- *manipulácia s predmetmi* (praktické činnosti, experimentovanie, pokusy, didaktická hra)
- *inštruktáž* (vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k chápaniu slovného a písomného návodu)

3. *problémové metódy*

- *heuristická* (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozборе problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení)
- *projektová metóda*, riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu)
- Pri realizácii cieľov budú dôležité aj **praktické aktivity** (samostatná činnosť na základe inštruktáže) – pozorovanie dostupných prírodných procesov na podporu chápania vzájomných vzťahov a ich významu.
- Zvýšený dôraz budeme klásť **na prácu s knihou a textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), **samostatné učenie prostredníctvom IKT a experimentovanie** (samostatné hľadanie, skúšanie, objavovanie).

4. *aktivizujúce metódy*

- *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodnení za účelom riešenia daného problému)
- *situačná metóda* (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov)
- *inscenačná metóda* (sociálne učenie v modelovej prevádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie)
- *didaktické hry* (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti)
- *kooperatívne vyučovanie* (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny)

5. *fixačné metódy*

- *metódy opakovania a precvičovania* (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy)

Z **organizačných foriem** budeme uplatňovať **vyučovaciu hodinu** (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu).

Terénne pozorovania, praktické aktivity a exkurziu zapracujú vyučujúci jednotlivých predmetov do plánu výletov a exkurzií, pričom budú dbať na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 2 Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Pri vyučovaní telesnej výchovy by sa mali využívať nasledovné metódy, ktoré zefektívnia vyučovanie telesnej výchovy:

- **motivačné metódy:** motivačný rozhovor, motivačný výklad, motivačné rozprávanie, besedy, motivačné demonštrácie,
- **expozičné metódy:** výklad, vysvetľovanie, opis, demonštrácia, metóda ukážky, metóda,
- pozorovania, napodobňovania, metóda hry, metódy s heuristickou funkciou, samostatná práca žiakov,
- **fixačné metódy:** napodobňovanie, opakovanie, metódy pasívneho pohybu a pohybového kontrastu, tiež herné a súťaživé metódy,
- **diagnostické metódy:** metódy pozorovania, metódy rozhovoru a jednotlivé formy práce:
- telovýchovné chvíľky počas vyučovacích hodín, keď učiteľ pozoruje u žiakov únavu resp. nekoncentrovanosť,
- cvičenia v prírode.

Metódy a formy práce vo vyučovacom procese

ISCED 1 Vzdelávacia oblasť: Človek a svet práce

V tomto predmete volíme také metódy a formy práce, aby sme deťom ponechali dostatok priestoru na hravosť, nápaditosť a podnietili v nich zvedavosť. V predmete sa budú využívať metódy samostatnej aj skupinovej práce. V organizovaní vyučovacieho procesu navrhujeme viac využívať tímovú prácu pred frontálnou prácou žiakov. Práve tímová práca sa využíva pri riešení rôznych technických problémov v bežnom živote. Žiaci sa majú naučiť vzájomne komunikovať v tíme, plánovať, organizovať a deliť prácu, vedieť uplatniť svoj názor pri riešení technického problému, učiť sa od ostatných a niesť zodpovednosť za prácu celého tímu.

Vo vyučovacom procese budeme využívať:

- metódy na rozvoj tvorivosti,
- manipulačné metódy ako didaktická montáž a demontáž (stavebnice, konštrukcie), manipulácia s predmetmi,
- hra ako metóda,
- problémové metódy,
- heuristické metódy,
- rôzne tvorivé činnosti,
- projektová metóda.

Využívať budeme monologické(rozprávanie, opis, vysvetľovanie) aj dialogické metódy (rozhovor, beseda). Z organizačných foriem využijeme vyučovaciu hodinu ale aj vychádzku, ktorá žiakom umožňuje bezprostredné pozorovanie a poznávanie a prispieva k vytváraniu správnych predstáv a vedomostí. Na hodinách v značnej miere využijeme IKT, rozprávanie, vysvetľovanie, práca s textom a rozhovor, predvádzanie a pozorovanie, experimentovanie, diskusné metódy, heuristické metódy, didaktické hry o individuálne, skupinové, hromadné vyučovanie